

	(رو کے بند) غارِ رضیٰ نمازِ نگاہِ بجاں نسیم
	رشتہ زنا را شیرازہ قرآن نسیم
	دلہرا گر عیدِ قربانم رسد در موسم
	در رہِ (کافر تبت) حیدِ حرمِ قربان نسیم
	شربتِ دیدارِ گرا از چشمِ بہارتِ وہی
	عاشقِ بیمارِ رامت کشتن در ماں نسیم
	گزنگاہے بر رخِ آئینہ اندازی بن باز
	از صفائے رُوسے تو چشمِ زہرا نسیم
	در ہوا کے عشقِ گرا بس گئی سپرِ چمن
	نقچہ نیازت در ہانت گلِ خندان نسیم
	گر بہ عینِ ورسپہ مرنگان یاد ہم چشمِ او
	شہنا ایسراپ آبِ شہیدِ حویا نسیم
	شہنا ہا آبِ صفتِ باہانِ نیتِ علما نسیم
	فکرِ صاحبِ رافدہ نہ نکتہ عجم نسیم

لے دل گلشن قدش رایا و کن	
صد الف برسینہ از شمشاد کن	
از زخمت دلغ غلامی لاله را	
سرور استر و رواں آزاد کن	
در حساب لے نقطہ خالی خورش	
ز نیت ہر ہفت را ہفتاد کن	
خامہ قدرت بحسن انتخاب	
بر زرخش از چشم روشن ضاد کن	
از نگاہش در دل عشاق یار	
غمزہ کار خنجر فولاد کن	
لے ہوا جو در ہولے کوے یار	
نفرتے از آب رگنا و باد کن	
دوش با غلامی عاشق چہ پو	۸۹
بیونہ پیمان خود رایا و کن	

	از وہانت بشکفت گلاب بے خار سخن
	نغمہ سخن بلبل طبعم بہ گلزار سخن
	جز سخن سخن چو من آگاہ قدیوش
	نیست در بازار عالم کس خریدار سخن
	طبع من آمادہ چوں گرد و بوسہ سلامت
	ریزد از درج دین لولوے شہوار سخن
	گنت اولدست قند کر می دہد
	گوشش عاشق ذوق بردار و تکرار سخن
	از فروغ علم تا باں شد خیال عالم
	شد و مانع اور ہی روشن ز انوار سخن
	بے خبر آست از ذوق سخن در بزم ما
	جز دل مشاعر ندانند کس ز سر سخن
	وقت مضمون نخواہد چہ بیغ ما
	آگاہ عطا می کنی ترس ز دشوار سخن

	باد است که نگارم بستاند دل من	
	دل او داند من دانهم و داند دل من	
	دل نخواهد که بساید بدم از بر او	
	طایفه نیست که زیارتش داند دل من	
	سوز دل گرم کند آب دلم را در دل	
	آب جوشیده ز چشم بچکاند دل من	
	تا بدل جوش ز نداب بریزد از چشم	
	گر نماید آب بر اش نشانند دل من	
	آرزو پاک دلم داشت کنون در یاد است	
	وه چه جور است که گفتن نتواند دل من	
	باجرا چیت چه بگذشت که بر بودم	
	که دشمن داد و چه افتادند دل من	
۳	شد گرفتار بر برفش چه دلم علامی	
	هیچ یاری نتواند که رها کند دل من	۹۱

	پرزین شمع کر عالم پس بریں
	اگر و اباش تعلق آسمان میں
	شیع روشن میرا اند فکر تو بر آسمان
	انگنڈ فربندم آسمان را بر زمین
	پرتو رام کند روشن جہانے را بنور
	در بلاغت و فصاحت او خورشید طلعت صبر
	یار من محبوب حق ہوا و ترسم از رزم
	اور پس یارم و یارم و یارم
	یار من سحر و سحر و سحر
	تو صبر و صبر و صبر
	و سیرت عشق دارم از حقیقت اکبر
	رچہ نشد یار مجازم خورشید و زور
	عشق عکاسی ابوالحسن حشر سے
	بوسہ برداشتہ از چو بوسہ کسکے

	آید اشب بر بزم و بسیر من	
خوشتر آن شب که دلم در بزم من		
	حیف ناخوان که رود بر در غنیمت	
با مواعید نیاید بزم من		
	دل من منتظرش در خلوت	
چند جو تا بسحر بر در من		
	و چه وصلت بشکرش همه شب	
تدم نازک یار و سر من		
	چه بود گر نبود خوف و حبا	
خبرم غیبت ز غیر و شر من		
	ساقیای سافر غیب پر است	
غیبت یکتا قطره ویرس ماغ من		
	غیبت در ملکیت سخن علامی	۹۳
	در دهان زبان بسیر من	

توئی در بہند سلطان ابن سلطان

توئی شاہ دکن عثمان علیخان

توئی سرانزوای حیدرآباد

نظام الملک آصف جاہ دوراں

توئی برائسمان بادشاہی

ضیاء بخش بہاں چوں بہترایاں

توئی نوشیرواں در عدل وانصاف

عبیل حاتم سائی در احسان

توئی کوبہ سرش دست پید اللہ

شود از دست تو ہر مشکل آسان

توئی در عالم نظم مصت امین

سخن بزم و سخن گوے و سخندان

غلام اوسنم علامی و مر

۹۴

۶

بود مولا کے من (علامہ عثمان)

	دلداوہ طریقت انداز و ناز تو
اگاہ شد بہ سجدہ حق از نیاز تو	
لے قامت کو نظر سرفرد قامت	الصلوۃ
دوست بدوش داشت صفحہ در نماز تو	
لے دلرباے اہل فضیلت جو مرد و ک	
عالم فدایے یک نگہ پاکب از تو	
پے برودہ ام بسو حقیقت باختصاص	
در عالم جمال ز عشق محباز تو	
لے عالم حقیقت اسرار معرفت	
دارند عارفان بتہ سینہ راز تو	
چشم ز شائہ مژدہ ام (قصہ مخبر)	
کرواست شوگان فی لعن دراز تو	
شاہا بہین لطف تو علامی غریب	۹۵
در نظم شد شہیر بخت لے تو	۱

در باغ حسن غنچت گلشن همسان تو	
در گفتگوست غیرت سوسن زبان تو	
در سیر باغ چون کجشائی زبان خویش	
بلبل فدای نغمه حسن بیان تو	
طوطی شود ز لطف کلام تو باغ باغ	
ریز ز شکری چو از لب شکرتان تو	
در بزم آرحباب فروغ تو شمع سرو	
فانوس بر چراغ نهد شمع دان تو	
در عشوه و اداسے توی نازنین	
این عاشق غریب بود قدر دان تو	
یارے دید و شوق تماشا نماند یار	
در چشمین قمار و جوموسے میان تو	
علائے ز ولایت شکوہ نگرا	
داند که بود این دل بیدل زبان تو	

تکرار لبش کاشفِ راز و مین او

چون قند کز لبش شکر شکن او

در لذت و شیرینی انما بلاغت

ذوق دل و جبین میوه سببِ قین او

ز کین ز منساید ورق گل برگریبان

برکت گل تر بار چه پیراهن او

واند بچمن و جب پریشانی سنبلی

ولدا ده آن زلف شکن برین او

آن عارض روشن بر اشتهاده گردون

افروخت شمع بر آبرین او

مطرب بچوشن الحافی او نعمت بر اید

صد نعمت فدای طرب کت سخن او

علاهی از شکب خنک و صفا با

در مجلس افکار یکیم سخن او

لے چہ در سیر سپن با زلف پچاپاں کروئے	
خاطر گزرا از سنبیل پریشیاں کروئے	
معی کشاید از پریشاں عالی بیل کج صبح	
چوں نسیم صبحگاہ ہے سیرتیاں کروئے	
آتش حن تو جاناں مصحف زویت خست	
لے بعارض دعوت گبر و مسلماناں کروئے	
آفریں بر بہتت لے خسرو تسلیم عشق	
با من بے خانہاں چیزے کہتواں کروئے	
پشم تیغ افکن جزاک اللہ کہ بر جسم و لم	
نجیب از تار گد بانوک مژگاں کروئے	
کسوت ز شہت در بر عاشقان شہت را	
تیغ ناز خویش را از مذم کہ عریاں کروئے	
در صفا ہاں خورد چوں افکار علامی بجوش	
صائب گویند گشتے ہنماں کروئے	

	قربان ساسے کہ بسیاں برآمنے
	کز خاطر تو یاد من ایجاں برآمنے
	بید رویت بدرد و علم اعتنا نکرد
	درد امر یمن عشق زور ماں برآمنے
	مہر زخمت چو سر ز گریباں کشید صبح
	با آفتاب دست و گریباں برآمنے
	جاناں بیا کہ فریش قدم ہاست چشم من
	در پیشبازت از دلم ار ماں برآمنے
	جاناں بیا کہ زندگیم بے تو نہ محال
	ز اندم کہ رفت ز تنم جباں برآمنے
	وصل فلک پہنچا جو الہ روز کرد
	ز او دلم کہ در شب جبراں برآمنے
	علی گئی ز ماں چو غنزل خواند بر فراہ
۲	صد آفتاب ز رفت سگلاں برآمنے

زلفت بہ نظر سیاہ مارے

ترسد دل من ز زہر دارے

زلف تو بصورت پریشاں

بیہات برودل قرارے

زلفت بسلاسل و کمنڈے

ہر لحظہ بفرنگیہ دروارے

از سلف زلف و مہر عارض

و دیدیم میان شب ہمارے

آن زلف سیاہ پوسنہ با

در مصر چو میل جو ہمارے

زلفت گسترده و ام صید

پیشہ در دل در و شکارے

عالمی عاشق است در بند

گیرانی او کشد ہمارے

	از سبز خطِ زخمتِ بہار سے	
	بر عارضِ قسمتِ کبیرہ زار سے	
	آثارِ خطتِ برو سے زخار	
	وارو بہ نگاہِ اعتبار سے	
	و ایریم ز خطِ امیرِ الفت	
	ایروں شدہ از ولتِ غبار سے	
	زیر آیتِ کریم ز مصحف	
	خطِ تو کشد بر رخِ حصار سے	
	بر مصحفِ روسے او خطِ پار	
	خوش کا شیبہ باختصار سے	
	اے کاتبِ قدرتِ این خطِ تارا	
	نوشت ز بعدِ انتظار سے	
۲	علائی را بعالمِ عشق	۱۰۱
	مضمونِ خطِ تو ناگوار سے	

لے جنوں رہ سب پریم سوے بیاباں کردی	
التفاتی بہ من بے سرو ساماں کردی	
سیر گلزار نمودی چہ کیوں کے دراز	
دش از سنبل آشفته پریشاں کردی	
ما کھاندار تو تیر گنج زور دل	
لوحش القدرۃ را ہم سر پچاں کردی	
لب اعطت چہ فلک دستِ حُسنِ سوئے	
عجب نیت کہ آتش بہ نیکو کار کردی	
دل صبر پارہ کہ وابستہ یک جہد تو بود	
دیفش لے زلف پریشاں چہ پریشاں کردی	
قول مرواں مثل ہائے عمیم جاں وارد	
از وفا کے تو یقین است چو پچاں کردی	
نکر علامی با غلتہ کند بہ بند	
خیر گاہشت حسنین عزم صفا ہاں کردی	۱۰۴

	شبِ خواباں چو شام ہے بر سرِ ریسے	
	رقیبِ ما بخدمتِ چوں وزیر سے	
	چہ ابرو سے (کھماں ابرو) کھماں آست	
	نگاہِ بخش بر ہفت مانند تیر سے	
	خطِ بزمِ بخش چہ دورِ ہالہ آوست	
	چہ رو سے روشنیش ماہِ میر سے	
	چہ زلفِ اوست صیادِ ستمگر	
	دلِ عاشق بدامِ او ایسے	
	ہفتِ تسلیم گیتی شہرتِ اوست	
	چہ پارِ ماست در عالمِ شہیر سے	
	چہ زلفِ او بزرگِ شجاعتِ عشق	
	بحقِ ما بگفت کردارِ و گیر سے	
	بخدمتِ روز و شبِ در خدمتِ بار	
م	تسلیم در دستِ علما کی دیر سے	۱۰۴

بیا بنشین چشم مالک نور وین مائی
بنور خویش تن مارا جمال خویش بنمائی
مکن زین بیش نمانی یک ادیت می کجند
شود امن نشان پیش نگاه مابر عنائی
پس مگر جمال زار محزون تو لے لے
که در دشت جنوں آوارہ می گرد و چو صحرائی
کوشش بر رونق آسب پرده حُسن بود کانی
حجاب آفتاب رویت از چشم تماشا مائی
بدره ساقی می اظہر جام چشم میگوئی
کہ در یاد نگاه لطف سازم ابوہ پیمائی
شود در غم چشم یادگار حبدہ خالق
کنز بر آستانت لے مژگر جبین ساقی
مریض عشق علا می نامی خواہد طبیعت
مگر از وین میساری خواہد پیمائی

	یارِ من در پیامِ علامی
	می کند احستِ رامِ علامی
	گر نخواهد پیامِ اوقاصد
	برسانش سلامِ علامی
	بوی مشکِ زلفِ تو بہ شب
	میرسد در شامِ علامی
	چرخِ مغزِ ترا بہ بند زلفِ قیام
	بچو سولے خامِ علامی
	دائما در دعائے دولہ شاہ
	می رود صبح و شامِ علامی
	این دعائے مستِ پارِ الہ
	با دو دوراں بکامِ علامی
	لے کین از دعائے خیرش یاد
۶	گر بہ پیشی کلامِ علامی

رباعیات

الف

از بہر دعائے تو بخوابم بہر	در بارگہ تو چوں گدائیم شہا
در عالم فقر سیرت چہا	بندر گدائے و گہت علما

ولہ

وز سردی ہر گر خوشی او	در بزم سرور بادہ نوشی او
از صفت سخن تو یک خموشی او	از علت و حرمتے گو علما

پا کے موحده

در بزم طرب ہمہ ننگ در	از حرمت بادہ ہر چہ خورد مکتنا
تا قیمت چو پایہ ستواں خورد مکتنا	در عشق ہیں فصیلہ علما

ولہ

بہا تو ام یار بیجا ہے	لا رہ نہ مر ہیں عشق پروا ہے
در دشن نشو بہ از راد است	چشم تو و واکے مضر علما ہے

پا کے فاعل

عاشق بے شب وصال ز بہار چسپ	ف	خافل ز رقیب در بر یا محسپ
چوں علامی کہ زندہ دارِ شبہاست		از عاقبت کار خبر دار محسپ
	و	
کردم از جورِ او بیائے دچسپ	ہ	گفتا داری چه خوش بیائے دچسپ
صدحیف ز بید روی او علامی		گوید کہ فراقِ دوستانے دچسپ
تائے فوقانی		
طوطی چه بازادی خود در قفس است		پر سیدم از دو بگو چه در دل ہو است
گفتا کہ چه پرسی ز من لے علامی	۷	در خانہ اگر گسست یک حرف ہو است
	و	
شاہابہ وفا سے من ہذا نم چہ شک است	۸	بنگر کہ عیارِ زرغیاں بر محک است
پاسِ نہکت تو در دل علامیت		تا خود بخشی گو کہ این بے نہکت است
	و	
در کلبہ این بندہ دولت شاہیت	۹	در منزل تار یکتِ غریبے طہیت
بر اوج شرف چہ طالع علامیت		کہ ز غبت رسا نظر نظر اللہیت

منامی مشقه

ولداده نکر و عشق با یک عیبش | بر دل نگرفت هیچ با یک عیبش

آگاه ز کار و بار ما علامتست | در سحر نکرده ایم کار عیبش

اول

حرف مقبول او عشق است ^{میش} | نقل مقبول او عشق است ^{میش}

علامی چون حدیث پیغمبر ^{میش} | پیغام رسول از عشق است ^{میش}

بچه سیرکی

زلف کجاست تمام عاشق ^{میش} | عشق کجاست تمام عشق ^{میش}

افکار و عشق دست خود ^{میش} | محبتش سرود تو ^{میش}

چون نسیم به پیش آید ^{میش} | به یاد آید ^{میش}

سوز آید ^{میش} | سوز آید ^{میش}

هر چه جانم ^{میش} | هر چه جانم ^{میش}

جز صبر و وفا چاره نگیرد از پیچ	علامی عاشقت گرفتار با است
وله	
نشود اثرش که بر زل شدید است پیچ	ای یار بنگد لطف بر خویش پیچ
گویند ره عشق چون لفت پیچ	گم کرده نسبت و الهیت علامی
حاکم خطی	
شمع صبح او شب شود پدید پیچ	گر شمع صبح بر آید با صبح
گر نیند پس چراغ کس نوزد با صبح	رویش پس چراغ نوزد با صبح
وله	
در محفل عشق و استقامت پیچ	در بزم سخن سوزد با نام پیچ
چون منصف دین من با نام پیچ	علامی نام من در حق الدین است
خطی منصفه	
اخلاق کرمی سانه و دینت شلخ	می دارد که چه سراج بر پیر شلخ
بهدنم زین زین زبانش من شلخ	آرد چون کمر نعل از شلخ
دال	

۱۸	قدر شب قدر و راز وحدت دانستند	۱۸	ارباب طریقت که حقیقت دانستند
۱۹	قدر شب وصل اہل خلوت دانستند	۱۹	علامی قدر دان روز عید است
۲۰	خوش خلق کے کہ دل ز غم آباد گشت	۲۰	خوش خلق کے کہ خلق را شاگرد گشت
۲۱	خوش حال کے کیا راز و یاد گشت	۲۱	علامی را بگے نر از موش سخن کرد
۲۲	کاند در دل خویش آہ سرش واد	۲۲	دردے نہ ہواے گرم درش واد
۲۳	بادرد کے سدا کہ درد واد	۲۳	بہر دو جہا نیست دل علامی
۲۴	عافی گھر از و ن اخطا گشت	۲۴	کن طرف ز دوست خود عطا گشت
۲۵	ویند کہ بد گھر سرد و فاس گشت	۲۵	از بہر اصلا گشت آ رہ کن علامی
۲۶			
۲۶	ویند کہ بر تخت نشین جو نسیہ گشت	۲۶	بر خود ان تو صمدیت از نسیہ گشت
۲۷	پستہ پارہ چہ ز نسیہ گشت	۲۷	بے زوغین بر ز شکست بان علامی

۱۱۱

دو ہر ایک کا صد مائل درکار	۲۴	ہموارہ بگوئے اندکے از بسیار
دانی مثلثیت بر زبان علامی		اقول اندیش و انگجے کن گفتار

ولہ

از نازکی و حسن سراپے تو یا	۲۵	اگاہ نیند عاشقاں یک زہرا
علامی دہر است گوید مثلے		روے تو نمونہ ایست مشت اخروا

۱۱۲

دارند کسینگاں بعالم اعزاز	۲۶	فیض صحبت کست بدباں لہ تراز
غافل مشوار بچہ بسدن علامی		ہر چیز باہل خویش می گرد و باز

ولہ

پیغام اسل آمد و گوید پیریند	۲۷	شدت غم زندگی بختت سیریند
بابے خبر از خار خود غلامی		آخر بنیال باوہ شد عمر سیریند

۱۱۳

چشم کا و خطا تو نمباید از شرم	۲۸	در تیرہ نگہ چو سبز می آید شرم
-------------------------------	----	-------------------------------

برگفتند از شجر شود علامی . بی‌بوده ندانم که چه می‌خاید ترا اثر

بین مہرسلہ

می‌دانشتم از وصلت عیار بوس ^{۲۹} بیہات زلف او چو شیرم نفس

زین بشین سازم ہوس علامی گویند کہ از رخس میں موئے بس

بین معجبہ

اے ہر کہ دے رنج کند در شین ^{۳۰} باشی بجز منتظ کردہ خویش

علامی دہر بر زبانہاں ^{۳۱} آنرا کہ چنان کہ چہ پیش

صا و مہرسلہ

از تیغ او اچہایں دل است برقص ^{۳۲} بسمل ز خرام نازاں ماست برقص

چشمش چہ ستا و بر دل علامی ^{۳۳} شامین زدہ چنگ و کباب نہایت برقص

صا و معجبہ

ہموارہ بود چرخ بکا فریت حاضر ^{۳۴} ات درواں تھے متعارفیت حاضر

علامی گفنت زندہ جاویدش ^{۳۵} شہزادہ پیریت میں فریت حاضر

طاہر حقی

از طفلی بار بر لب اوست چه خط	۳۲	در مشکین جنال عارض لب و وقت
و یباحت خط عارضش علامی		افیت چه بسم الله یار است غلط

ظا معجمه

باز آ باز آ زیاده گوئی واعظ	۳۳	ز اعمال همه عیب نجوئی واعظ
در علم و عمل بکوش حوین علامی		فرمان عمل بر آن چه گوئی واعظ

عین مہر سلم

در عشق چه خاموشی دوزم چوین	۳۴	اے در شب فرستہ چه نور چوین
از آتش عشق شمع و علامی		در مخیل ادب زم شمع و نور چوین

عین مخمب

اے گر چه دروغ را ندیدیم فروغ	۳۵	ز انسان کس کز نیش و دیش بدوغ
هشدار و لے ز حرف او علامی		گوید بسیار این همه اندیدہ فروغ

ف

عشاق مبارک گاہ تو بستی طرف	۳۶	از بہر تماشا سے رخت صفت در
اے ماہ حبیبین دلبر علامی		گر جاوہ کنی چو منہ زبے عزت و شرف

ت ق ا ت

باشیم رفیق آشنایان طریق	۳۸	دایم ره عشق چو مضمونست قویق
راه گم گشتند در هر و با جاوده رفیق		علامی با خبر بر منزل برسد

ک ا ت ع ر ب ی

بوسند بجلد او هم جور و ملک	۳۹	نازل شده مصحف رخ او فلک
کانت گرد و بر آن کمی آرد شک		در مرتبش چو زلف او علامی

ک ا ت ف ا ر س ی

نکین تر شدیم چو نوبان و ننگ	۴۰	گلزنگ لبه بادش غنچه تنگ
انگور ز انگور می گیسردند		گفتت چه خوش سخن علامی

ل ا م

ایکات که رسید ماه حسنش کمال	۴۱	یک ذره جمال به بسیاری مال
افسردنی زور به آرزو مال		رسم ز و نور حسن او علامی

و ن ه

دارم ز شش چهار ز و ک و دل	۴۲	دارم ز شش چهار ز و ک و دل
---------------------------	----	---------------------------

لب بستن من ستون علامی	گویم مشکل و گزینم مشکل
میم	
هر خط فراموشی او یاد کنم	من حسنه دل راهوس آباد کنم
بارخ و غنیمت فرقت و علامی	من خاطر خود را سخن نشاوت کنم
ول	
در قالب علم شاه ما جان علوم	علمت جهان و او جهان بان علوم
علامی عالمانه گوید که شهرش	و سلطنت علوم سلطان علوم
نون	
مردم بر یار و شذر قرطاس کهن	دشمنم کنید در زین منی سخن
من زنده بگورم بهرام علامی	این روشنی بسع باشد بر من
ول	
در تکیه این گداست شاه ویشان	در خانه این مور سلیمانان
بر طالع خود نماز کن ای علامی	در منزل تست ماه علمان
واو	

دل داد بین چہ دلربا کے دیو بنم	آہ شب بے سلسل و لبرم در پہلو
علامی پیر چوں زینحاست جہاں	باز آمد آب رفته امروز بجز

ہائے ہوز

نہیں بادہ سرور زان غم دلبر کہ ہم	این خمیر ز زپور خنیا کر بہ
در طفلی گفت مادرم علامی	در دہیز زنا خلف پسو و خرم بہ

بائے تختانی

علامی را برابر چ کلکش شانے	از فکر سب بدست او چو گمانے
خواہی اگر کے قیب بازی بری	بر خمیر زین کوس میں میانے

اولہ

یوا نفضل تو علامہ و اعلائی	نامہ تویہ ستوری اکبر نامی
بایم پرستار شہ ملک و کن	بر رویہ سہر گوشتہ گمنامی

قطعات تاریخی

قطعات تاریخ و تصویر باغ و مصلحت من العلماء ابواب جناب (اعلامی)

ولا انسیریں باور بہت

کے ازینا کان نکر و اسل

ز کلب بہت پروان مجسم

زرافکار پیشینیاں در سخن

ولے چوں تو فکر بر پائے پاک

بایں سخن پرواز صورت گری

بایں تازگی در سخن ہائے نغز

بفکر بلندت براوج خیال

براوراق گستی ویں روزہا

زبان فصیح و کلامت باغ

کلامت حسیل خلق حریف خیال

سکار سپہ بہ انداز و تاز

کشیدی بلوچ سخن پیکے

سخن آفرینے سخن آدرے

نشد حلیہ پروازی مژگے

بصد شوق دیدیم ما اکثرے

نکر ولے سخنور سخن پروے

ندیدیم ما چون تو صورت گری

نباشد ترا در جہان ہم سرے

نزار ہم سپا چون تو بال و پیے

نباشد و لا چون تو نام آوے

بیار و لطافت ز شہرتے

نپوشا ہد سخن را منظرے

بستی چو سپاہ و لبرے

بالفاظ خوش در سراپا سخن
 بہ تعریف آن قامت خوش خرام
 بہ نقوش جبین خامدست نقش ماہ
 بہ تصویر آن چشم مردم شکار
 جو دندان یارت و لاکسنت
 کنی جلوہ گر عارض پاک را
 بایاکے آن چشم باز آفریں
 نمودی میدان سیمایا
 ز مرثگان یار توای نقش بند
 ز ہر مصرت سخن خط اشکار
 بجانم کہ این صنعت ناکت
 ز دولت پسندان نعت سن
 اگر وصف فکر کند خامد
 نگارم براوراق دل سے دہا

کشیدی سخن رقم زیورے
 کلام تو برپا کستد محشرے
 نمود است چون صنع کند
 نمودی بہ تیغ نگہ جوہرے
 بدج دہن ایہ پیش گوہرے
 براوج سخن چون مرانوے
 کشیدی سخن ادا خجرے
 ز مرثگان دلبر صفت شکرے
 زنی بردار غاشقان نشترے
 ز ہرے خوبان زرد مطرے
 نیا چہ چہ ہنر تو از دیگرے
 نیا شہر و لاکچہ تو جیت برے
 بزور و انشاد شور و فخرے
 نظر از کلام مستجاب ہے

<p>بساند ہیں مہشت یادگار ز نخل کلام تو در باغِ علم دعائے من است ایں کہ عمرت از اگر قصد رفتن کنی زینجاں کہ تا در حضورش شوی باریاب نمودیم غواصی سنک رسال</p>	<p>ز فکر عزیزت بہر کوشے خور و طالبِ اولذت برے چو زلف نگار پری پیکرے کھشاید برویت ز جنت درے بخد مت کمر بستہ چون چاکرے بدست آد از بخت خوش کوہرے</p>
---	--

در آئینہ فکر علامیہ

ببین حلیہ پاک پیغمبر

قطعی تاریخ (سیرت اکبر) مصنفہ شمس العلماء انوار بنی خباب در (از علامی)

<p>آبندہ بر سرخ شعرا ہم عصر شمس العلماء ہے اسکی جگہ بر ان میں تعریف اسکی محفل یغما ہی ہر اک مالیف اسکی وقت ہر اک تصنیف اسکی جتک رہے آباد ہے دل اس کا ہنسیہ و راز سجان لند کیا فوب چھپا اشعار و لاکا مجموعہ</p>	<p>چمکا عالم میں نام اس کا ز کوہی صبح و شام اس کا مخلوق ہے دیتی ہو دعا مقبول اس کا اس کا شکر نعمت محنت کا صلہ عالم کی دعا انعام اس کا خالق سبحی اپنی دعا یا رب ہو بخیر انجام اس کا اس لطف نے ہاں کا کیا کہنا مقبول اس کا اس کا</p>
--	--

جَدت سے طبیعت میں اسکی مضمون نیا ترکیب نئی	ہے فکر سخن کا چید تخلص ہے (قبولِ عالم) اس کا
گلزار سخن میں یار ہے گل عاشق اس کا گویا بہار	مالوں سے ہے عاشق نغمہ سر عشق چن گلزار اس کا
پہچیدی گم مضمون کہیں یعنی مضمون لطف مشکیر	میر غزل عاشق صید بنا بیچ خیم کا گل دار اس کا

جرب فکر علامی تاریخ دیوان نامی	
افکار و لاکازنگ نیا نیرنگ سخن جہاں کا	

قطعات تاریخ (تصویر نور) مصنفہ الضیاء از علامی در روز و زمان

واہ کیا اچھا کیا یہ کام تم نے لے دلا	اس سراپا ہے ہر وقت کجیت و مویہ
اس کو گر کہئے سراپا یہ سراپا نور ہے	یہ اگر تصویر سے نقشہ اس تصویر خور ہے
اک نہ اک دیناں کھا دوس گھٹو تباہ	سے یہ کھاندا پھر زور سے کہ مفرور ہے
یوں تو اس دنیا میں جو کہی ہو سگی کہ قدر	پر جزا باد گئے تیرے کچھ دور یہ جو مانشور ہے

نور کی تاریخ علامی نے لکھی ہے ایسے	
واہ یہ سراپا چھپی ہے یہ تاریخ تصویر نور	

قطعات تاریخ عروسی قافیہ حضرت صاحبزادہ پرنسپل گاندھارا علامی

تھے زینت بی جہانے پڑ جاں کریم	رہ جو دگر منظر حسنہ و در جہاں کریم
-------------------------------	------------------------------------

شبه شند جلوه فرماشاد ماں در برج آفتابش	کہ خورشید از ضیاء شرمندہ اش آبرماں گردید
بغزم تہنیت خود شتری از آسماں آمد	ببارکت باد عالم را ہمہ در دریاں گردید
جہاں از شتری در حالت رقص طرب آید	و فورشا دامانی در دل پیرو جواں گردید

ندائے ہائے آمد بعلامی پے ساش

زہے با آفتاب و زہرہ زہے با قراں گردید

قطعی تاریخ پیشکش خطا (سلطان العلوم) ببارگاہ آقا ولی نعمت عالم و اقطاب انجمن فقہاء جامعہ

ظلم سبحانی شہ ملک دکن

عین علمش خواندہ اعیان علوم

گفت علامی پے سال خطا

خسرو عالم چہ سلطان علوم

قطعات متفرق نقایر خاص

بقریب

خسرو این عید قربانست جاں قربان تو

دیدہ ملک ملک فرس و دیشان تو

بارگاہت مظهر یک جلوه خورشید شد

از فلک ہر کوبے با وضیاء اشان تو

ولہ

صبح عید است بیا باوہ گلزنک نسیم

نغمہ تہنیت شہ ہر فونک نسیم

سازگن زمرمه تازه نواعلامی	تابیح شهباب افسر و اوزنگ نسیم
---------------------------	-------------------------------

وله

پادشاه با هر طرف خلقی ثنا خوان تو باد	عید قربانست عالم حله قربان تو باد
دست آمد و دستبان بر افلاک بود	پشت گرد و لب خیم از با احسان تو باد

وله

شاه چو مبارک بود این عید طرب جو	عیدست سعید است و نوید است بهر
صد جلوه عشرت پشستان تو باد	آغوش تو شد بیک شایه خوشتر

وله

شاه با بر سر زو بخشن عید قربان	چه در چشم جهان اندک شکست نشانی
همایون بادشاه جشن عید لطف تو باد	دلش قربان جشن شاه علائق نشانی

وله

بخشن عید قربانش و لم قربان شاه باد	منم در محفل عشرت فدای شاه شاه باد
فیصح الدین مژن از جان شایه خجسته	بیس بر خضر منسل فدای شاه شاه باد

وله

خسرو این عید و صدیگر ترا جاوید با
 میر با عثمان علیخان پادشاه نامدار
 عید قربانست و یکسال شمار در گهت
 صبح عید است این صبح خوش در افروز و غنچه
 هر مراد در عنایت جلوه عکس افکنند
 همکنارشان مقصود باشی و ایش
 هر کجا رعب جلالت صرصر بگیند
 و چمن هر طلب است تو ایدج
 جاوداں بر کرسی منتال باشی جلوه
 تو جهان نداری که داری کجای حکم خویش

نغمه خوان بزم قبسال تو خود با مید
 دولت دیباچه و متال تو تمهید با
 دشمنانت را و عید و دستال عید با
 جلوه گاه آستانت مظهر خورشید با
 انداز آینه سپید صورت آید با
 در شبستان عروس دولت جاوید با
 خصم بخواه تو لرزان همچو شلخ بید با
 بر زبان هر گله صد نغمه تمهید با
 دست تانید حسد با هر تو در تانید با
 جمله عالم زیر پندران تو در تقلید با

بر در اقبال تو علامی آشفته حال

کامیاب و کامگار از دولت آید با

بیتقریب سلطان العلوم

پیش کشیدہ مجلس فقہاء جامعہ عثمانیہ مبارک گاہ اقدس و اطلال

سیر عثمان علیخان فاضل و نیشنل آب
عالم اس کروند سلطان العلوم اور خطاب

اس نظام ملک آصفیہ جامعہ شریعت جنگ
کوشہ و علامہ و بہرہ علامی پرنسپل

ولہ

از شبہ کو بہت خاقان علوم
شاہ عثمان است سلطان علوم

شد دکن امر زبستان علوم
علم خود گویدہ آوارہ بند

ولہ

انجامہ مملکت سلطان عدومت گفت
علامی این دولت یزدان عدومت گفت

اس دور او عثمانی چون دولت عثمانی
مشہور چون آوازی خلاق معانی شد

بشکراۃ رونق افروزی اقاوی نعمت و انعام

بیتقریب سنی میر محمد عنایت حسین خاں سلمہ فرزند علامی پروفیسر و پروفیسر

نویسندہ شاہ اسم کوشش من آمد

کہ از دستریں مشرورہ جانان آمد

عروج کو کرب سخت من است علامی

کہ در شہین من خسرو دکن آمد

	وله	
چو عند لیب دلم نغمه سنج شایمین بنزانش کوه دم رنجه کرد شاه دکن		شیر من آمد و آمد بسار و گلشن چو باغ باغ ایز دولت است علامی

ختم شد

طبع اوجناب احمیت سنائی نواب خیرت را یخا یب و معتمد و ناظم مدبری

غیرت لاله زار دیوان است

اے خوشانگ طبع علامی

گلشن پر بسار دیوان است

گل تواریخ احمیت آوردہ

طبع اوجناب سید نواب فصاحت جناب بریل الشان ایشاد السلطان

زمانہ سر خوش صہبای جام علامی

بزم شعر و سخن نامقام علامی

فصح و دوش و نیکو کلام علامی

گوبیل پے سال طبع دیوان

طبع اوجناب عاصمی مولوی سید الرزق صاحب کمال بانسکٹ

کہ علامی سخن خاص دار و نذر دکن نامی

چہ خوش کفر صبح الیدین احمد خان باور

تعمیر و کلیات فکر تریب علامی

پے تواریخ طبع فکر تریب خامہ عاصمی

طبع اوجناب عشق مولوی حبیب اللہ صاحب کمالی صانع نوری محمود ایشاد خوارزم

شگفت چو گل پین سخن سخن

آمد بہار در چہستان سخن در عشق

امر فندیب فکرت کفایت نغمہ ان

از رنگ و بو سبب گل تر و بہار

علامت زمانہ و عبادت می بہت

افشای سخن جنک کہ نامش فصاحت

صد عمریں کلمہ شہادت و باہرین فن

گلشن سخن چہ شہر کرمی کفایت

از عنایبِ فکرِ محقق است سیالِ طبع

گلدستہ فصاحت علامی چمن

طبع از جنابِ محبت کی بولوی میر محمود علی صاحبی است حسن و لطیف

شاعری کند جان او هلاک بدست
 این صنعت که در پیش در دست و غذا
 مخلوق آسوده خوابت و سخگو به شب
 بہر یک مصرع جہت بوجہ قہریا
 بہر شبیبہ زلفی کہ بدست گرا
 بہر وصفِ سخن تا بان کہ مدیدست
 بہر یک دانہ گوہر ز سحاب معنی
 در پی محل لیلی مضامین سخنوں
 بہر شیرین سخن بازوے فرا و خیال
 آخر این در و چہ در دست کہ بہر خط از
 از پس خوردن خمجین بگرد و در چراغ

باربایں علم چہ علم بہم این فرہ چمن
 دین صہ بود است سو دین سخن و سخن
 در خم دہیچ سخن رہر و و کام زان
 شاعر استادہ بیک پایے چو سوز چمن
 خاطرش چچ بچہ پیت و شکن در سخن
 جان او خوشت چمن شمع میان لکن
 چون صدق لب دہانت کشا و دہانت
 گاہ آوارہ بہ جدت و گمے در میان
 روز و شب بچ کش توشہ زین کو کہ
 خاطر آزرده دل خستہ و جان سخن
 آنچه قسمت است او نرزشش سخن

یک با آهسته که در حق میں ساوہ دلاں

یک با انداز نصیحت کہ مر این مشنارا

حفظ نفس است ویرن کار گرفتہ لیکن

این کوشش کہ پرہ ان خیال است کہ

یک گل افشاں شجرستان چو خار

یک زباند است بھر پزیر کہ در گند

می کشد شاعر چو چارہ بصدہ غم

می کند عسکرانہ پیر سپہ سالار سخن

نیست آگاہ کہ اینچہ تو نیست باں

منطق قانون ہی است ویرن چو شک

گرنہ قال این قول بیجا بروم

انکہ بائس گر اپنا یہ سرکار نظام

شعر شمس از فرط روانی و روان افزوگی

طرز او و کوشش شیرین کہ فراق است سیم

اقول فی اذیہم یوں خدایے سخن است

نے بدنیاست بہاوندہ عقیبی سخن است

اں چہ کار است کہ یک خط و ہزار فقرات

گر چہ روتق و وایں نزم بہ نو پیر سخن است

گر چہ بائش تکریب گل با سخن است

بیب جز این تو اس اہنیت کہ شذر سخن است

بیں عہد باو و ناصحت کہ مرد سخن است

اقول از شیوہ اس شعر کہ بوم سخن است

با طرقت ببار است شہر سخن است

سخن از عالم با دست چہ خط سخن است

سوسے علامتین خلاصہ کہ مش سخن است

صدا حب نامہ و فخر و انصاف با سخن است

غیرت بہ رواں و شش سخن است

کہر و آوازہ و شاد لب کہ عشق سخن است

عزیزم فرمود که آرد بنظر گاه بنظر
نظم خود را که به تنظیم سیم و عقده پیراست

جست از بنده محوی چو دلش مال مسیح

گفتش تنه علامی شیرین سخن است

طبع از جناب ناظم مولوی علی الدین احمد صاحب
صاحب نام علم سونوم و جباری بلوچیان

علامی زمانه سخن کسب کتبه دال

کرد او چو کلر با چون سنج صفهاں

مقبول دل چو فکرت سعدی بوستان

باشکرین معتال چه شیرین کندهاں

به نکته اشش سخن بلای است دلستان

مخفوظ با و تا ابد از آفت خراں

نواب مادر بهادر فصیح جناب

داند سخن شناس که در عرصه سخن

زنگین کلام او به صفت امین نازکش

ذوق کلام او به سخن فهم خوش حال

هر شعر او چو شاه در عنایت دل فریب

گلشن فصاحت او باغ دلکش است

تاریخ طب از زده ناظم حسین

گلشن فصاحت علامه زمان

طبع از جناب نامی میر عنایت حسین خان
جگر گوشه علامی

صیت بلندش از ماة تاباهی

ریوان قبلگاه مطبوع عالم شد

مشکر خدا که سخن منظم فصیح و دور رس	تقبول بندگان شده با کلاه شاهی
آباد قبلگاه هم پدید نظر سلطان	پاییده باد طلشش رفرق من الهی

نامی بسال طبعش نوشت مصرع خوش

گلستان فصاحت دیوان سلکگاهی

طبع فرا و جناب واقف مولوی حکیم امیر جدید صاحب ابوالعلائی طریقی

یک عالم است افتخارم فصیح جنگ	دارد جنب زواج مقام فصیح جنگ
علامت متخلص و همش فصیح و بی	لطف سخن عیانست ز نام فصیح جنگ
دارد بکار سلطنت آصف احترام	در پای تخت اوست قیام فصیح جنگ
او ناظم است و معتدال در دکن	کز نظر او عیانست نظام فصیح جنگ
نگر چه شان اوست که جم غفیر خلق	جمعت بردش سلایم فصیح جنگ
نگر مرایش که فلک درخوری	ز دست زده کلام بنام فصیح جنگ
نگر که در شاعره پای سخنوران	برصد است مقام فصیح جنگ
سجدها که در فصاحت نطقش کلام است	شد معروف بلطف کلام فصیح جنگ
فکر بلند اوست چه صیاد در سخن	صد ظاهر خیر از پرده فصیح جنگ

<p>صد شہب سخن بز نام فصیح جنک از رنگ و بو طبع و شام فصیح جنک گوئی نمونہ ز کلام فصیح جنک یارب زمانہ باد بکام فصیح جنک باشد منے مراد بکام فصیح جنک</p>	<p>طبعش چہ سوار بیدار فکرت (گلدستہ فصاحت) اومی دہ خبر این کلیات نظم بزم سخنوراں در حق او بدر کہ خالق ہیں دعاست یارب بدور ساقی دوران بزم شام</p>
<p>واقف و سال طبع بیک مصنف خوش نکر بلین نظم کلام فصیح جنک ۱۳۲۲ ع ۱۳</p>	
<p>طبع اوجہات و لائیس العلماء خان بہادر لوائے جنک بہادر</p>	
<p>کہ ذات اوست بعالم سخنور نامی چہ نامور کہ بسری برو بہ گن نامی دلش پرست سراپا خوش اسلامی زمانہ یاد کند بایزید بطامی نطاق بر کرد دست تہش حامی زد آسمان بسبل قرعہ کونامی</p>	<p>فصیح جنک فصاحت نشان علامی ز علم و فضل و کمالش خبر مدار کس عیان ز ناصیہ اش نشان و شوکت اسلام فرشتہ خو کہ بہ اثنا نفس و پاکی او ہیں بیاری (از پانچا و گان چلن) بحسن خلق و مروت نام نامی</p>

نیم فکرت او درین بسیار آرد
 بفکر کبر مضامین خیال اوست بکام
 فصاحت سخنش همچو خواب شیرین
 خیال نازک او و اسما نگه دارد
 بیس مرقع نظرش سخن عشق تبار
 زب کلام که رگه است نه فحاشت
 زب کلام که بچیت پیش از دو
 علو او به مثل مقابله عالی
 زب کلام که خواننده بخیرت کز شود
 کلام او نماید ببالب شکرین
 سرور سخن مضامینست با در سخنش
 سخنوران جهان معترف بر تبار

بناکت سخنش حاصل گل اندامی
 نه بیند او به سخن گاه رویه انکامی
 بلاغتش مضامین جو سعادت و جامی
 با تباد سخن بر خسته انجامی
 نگار خانه صد پیکر و لارامی
 سخن بسیارش رطبه زاد علامی
 خیال سخنر کاشمی و شکر پررامی
 زب کلامش در زبان عالمی
 ز خاوش کرمی این سخن بر رخامی
 که ز بحر تلخ گلاب همیشه پر دامی
 نوده یکد ازین است در برده شامی
 بعد و سبقت بهایت در استقامی

شکفته طبع و کلام طبع در

چندینست کلام فصیح علامی

طبع آذربایجان با لفظ مولوی حکیم خان حسین صاحب ابوالعلائی

وز علم تو مستام علامی	واقف من ز نام علامی
نیست واقف ز نام علامی	کیست کور زبان علم و هنر
در جوارم قیام علامی	نام آن نامور فصیح الدین
در دکن احتشام علامی	خان بهادر فصیح جنگ خطا
می کنند احترام علامی	سر بلند آن بجزمت و دانش
بگذرد صبح و شام علامی	حق جزایش دهد بخدمت خلق
در سخن از لطف نام علامی	نکته سخنجان نظم با خبر اند
از بهار کلام علامی	و ه چه (گلدسته فصاحت) است
جرعه ترز حساب علامی	این مفید است مختصر سخن
باد دوران بکام علامی	و حقیقتش این دعای بر لاف

با لفظ غیب گفت تا پیش

بحر معنی کلام غلامی

حاجت با کمال

التَّلَاكُ

ما نسخہ ہائے مطبوعہ میں کتاب را وقف
شعراے فارسی زبان کر وہ ایم حق
تصنیف میں کتاب وقف عام است
ہر کہ خواہد بیع کند و ہر سرہ بردار
مصنف را بدعاے خیر یاد کند فقط

فَضْلٌ عَلَى الْعَالَمِينَ